

ZASADY ETYKI PUBLIKACYJNEJ

1. Preambuła

Wydawnictwo zobowiązuje się do przestrzegania najwyższych standardów etyki publikacyjnej na każdym etapie procesu wydawniczego – od zgłoszenia manuskryptu, przez recenzję i redakcję, po publikację i działania postpublikacyjne. Niniejsze zasady stanowią fundament działalności Wydawnictwa i obowiązują wszystkich uczestników procesu wydawniczego: autorów, recenzentów, redaktorów oraz pracowników Wydawnictwa.

Zasady zostały opracowane na podstawie wytycznych Committee on Publication Ethics (COPE), a także najlepszych praktyk wiodących wydawnictw akademickich.

2. Obowiązki i odpowiedzialność autorów

2.1. Oryginalność i rzetelność pracy

1. Autorzy składają oświadczenie, że zgłaszany tekst jest ich oryginalnym dziełem intelektualnym, nie był wcześniej publikowany w całości ani w istotnej części i nie jest jednocześnie rozpatrywany w innym wydawnictwie.
2. Autorzy gwarantują rzetelność przedstawionych danych badawczych. Fabrykowanie, fałszowanie lub selektywne pomijanie danych w celu potwierdzenia z góry przyjętej tezy stanowi poważne naruszenie etyki naukowej.
3. Autorzy są zobowiązani do rzetelnego cytowania i przywoływania prac innych badaczy. Plagiat – w tym autoplagiat, parafrazowanie bez podania źródła oraz przywłaszczenie cudzych idei – jest niedopuszczalny.
4. W przypadku wykorzystania materiałów objętych prawami autorskimi osób trzecich (ilustracje, tabele, fragmenty tekstu) autorzy muszą uzyskać stosowne zgody i podać źródło.

2.2. Autorstwo i wkład współautorów

1. Za autora uznaje się osobę, która spełnia łącznie wszystkie poniższe kryteria (zgodnie z rekomendacjami ICMJE):
 - a) wniosła istotny wkład w koncepcję lub projekt badania, pozyskanie danych albo ich analizę i interpretację;
 - b) uczestniczyła w opracowaniu tekstu lub krytycznej rewizji jego treści intelektualnej;
 - c) zatwierdziła ostateczną wersję tekstu przeznaczoną do publikacji;
 - d) przyjmuje odpowiedzialność za wszystkie aspekty pracy i gwarantuje rzetelność każdej jej części.
2. Wszystkie osoby spełniające powyższe kryteria muszą być wymienione jako współautorzy. Osoby, które wniosły wkład niespełniający kryteriów autorstwa, powinny być wymienione w podziękowaniach (za ich zgodą).

3. Niedopuszczalne są praktyki ghostwritingu (ukrywania rzeczywistego autorstwa) oraz guest/gift authorship (honorowego dopisywania współautorów, którzy nie wnieśli istotnego wkładu).
4. Autor korespondencyjny odpowiada za komunikację z Wydawnictwem i zapewnia, że wszyscy współautorzy zaakceptowali ostateczną wersję tekstu oraz wyrazili zgodę na jego zgłoszenie.
5. Wszelkie zmiany w składzie autorskim po zgłoszeniu tekstu (dodanie, usunięcie lub zmiana kolejności autorów) wymagają pisemnej zgody wszystkich współautorów i akceptacji redaktora naukowego Wydawnictwa.

2.3. Konflikt interesów i źródła finansowania

1. Autorzy są zobowiązani do ujawnienia wszelkich potencjalnych konfliktów interesów, które mogłyby wpłynąć na obiektywność badań lub ich interpretację. Konflikty mogą mieć charakter finansowy, osobisty, zawodowy lub instytucjonalny.
2. Autorzy muszą podać wszystkie źródła finansowania badań, wskazując numer grantu, instytucję finansującą oraz zakres wsparcia.
3. Brak ujawnienia konfliktu interesów lub źródła finansowania stanowi naruszenie etyki publikacyjnej i może skutkować wycofaniem tekstu.

2.4. Etyka badań

1. Badania z udziałem ludzi muszą być prowadzone zgodnie z Deklaracją Helsińską i posiadać akceptację właściwej komisji bioetycznej lub etycznej. Numer zgody komisji musi być podany w tekście.
2. Badania z udziałem zwierząt muszą być prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony zwierząt doświadczalnych, a stosowne zezwolenia muszą być wskazane.
3. W przypadku badań wymagających świadomej zgody uczestników autorzy oświadczają, że taka zgoda została uzyskana.
4. Autorzy muszą przestrzegać przepisów o ochronie danych osobowych (RODO/GDPR) i anonimizować dane uczestników badań, chyba że uzyskali wyraźną zgodę na ich ujawnienie.

3. Obowiązki i odpowiedzialność recenzentów – por. Procedura recenzowania.

4. Obowiązki i odpowiedzialność redaktora naukowego Wydawnictwa.

4.1. Niezależność i bezstronność decyzji

1. Redaktor podejmuje decyzje o przyjęciu lub odrzuceniu tekstu wyłącznie na podstawie jego wartości naukowej, oryginalności, przejrzystości wywodu i zgodności z profilem Wydawnictwa.
2. Na decyzje redakcyjne nie mogą wpływać czynniki pozamerytoryczne, takie jak pochodzenie, płeć, orientacja seksualna, wyznanie, poglądy polityczne, obywatelstwo ani afiliacja instytucjonalna autora.
3. Redaktor przestrzega zasady niezależności redakcyjnej (*editorial independence*) i nie ulega naciskom ze strony wydawcy, sponsorów, instytucji ani osób trzecich.

4.2. Zarządzanie procesem recenzyjnym

1. Redaktor zapewnia sprawny, terminowy i transparentny przebieg procesu recenzyjnego zgodnie z obowiązującą procedurą recenzji.
2. Redaktor dobiera recenzentów posiadających odpowiednie kompetencje merytoryczne i wolnych od konfliktu interesów z autorami.
3. Redaktor chroni anonimowość autorów i recenzentów w systemie podwójnie ślepej recenzji (double-blind peer review).
4. Redaktor monitoruje jakość recenzji i podejmuje działania w przypadku recenzji niespełniających standardów (zbyt lakonicznych, stronicznych lub niemerytorycznych).

4.3. Poufność

1. Redaktor i wszyscy pracownicy Wydawnictwa zachowują poufność wszelkich informacji dotyczących zgłoszonych tekstów. Informacje mogą być ujawniane wyłącznie autorowi, recenzentom, członkom kolegium redakcyjnego i wydawcy w zakresie niezbędnym do realizacji procesu wydawniczego.
2. Nieopublikowane materiały nie mogą być wykorzystywane przez pracowników Wydawnictwa do własnych celów badawczych bez pisemnej zgody autora.

4.4. Konflikt interesów redaktora

1. Redaktor wyłącza się z procesu decyzyjnego dotyczącego tekstów, w stosunku do których zachodzi konflikt interesów (współautorstwo, relacja podległości służbowej, bliskie więzi osobiste z autorem, bezpośrednia rywalizacja naukowa).
2. W przypadku wyłączenia redaktora decyzję podejmuje inny członek kolegium redakcyjnego lub redaktor zastępczy.

5. Obowiązki i odpowiedzialność Wydawnictwa

1. Wydawnictwo zapewnia warunki organizacyjne i techniczne umożliwiające rzetelny przebieg procesu wydawniczego.

2. Wydawnictwo nie wywiera presji na decyzje redakcyjne i respektuje autonomię redaktora w kwestiach merytorycznych.
3. Wydawnictwo prowadzi dokumentację procesu recenzyjnego i archiwizuje ją przez okres co najmniej 5 lat.
4. Wydawnictwo stosuje systemy antyplagiatowe do weryfikacji oryginalności zgłaszanych tekstów.
5. Wydawnictwo udostępnia publicznie na swojej stronie internetowej niniejsze zasady etyki publikacyjnej, procedurę recenzji oraz wytyczne dla autorów.
6. Wydawnictwo zapewnia dostępność cyfrową publikacji i stosuje trwałe identyfikatory (DOI) dla wszystkich opublikowanych prac.

6. Zasady stosowania sztucznej inteligencji (AI)

Wydawnictwo uznaje rosnącą rolę narzędzi sztucznej inteligencji w pracy naukowej i procesie wydawniczym. Poniższe zasady regulują dopuszczalne i niedopuszczalne zastosowania AI, zapewniając transparentność, odpowiedzialność i integralność naukową. Zasady są zgodne ze stanowiskiem COPE w sprawie autorstwa i narzędzi AI oraz politykami wiodących wydawnictw międzynarodowych.

6.1. Podstawowa zasada: AI nie jest autorem

1. Narzędzia AI (w tym duże modele językowe, takie jak ChatGPT, Claude, Gemini, Copilot i inne) nie mogą być wymieniane jako autor ani współautor publikacji naukowej.
2. Narzędzia AI, jako podmioty niebędące osobami prawnymi, nie mogą ponosić odpowiedzialności za treść pracy, składać oświadczeń o konflikcie interesów ani zarządzać prawami autorскими.
3. Pełną odpowiedzialność za treść publikacji – w tym za fragmenty wygenerowane lub zmodyfikowane przy użyciu AI – ponoszą wyłącznie autorzy (osoby fizyczne).

6.2. Klasyfikacja zastosowań AI

Wydawnictwo rozróżnia trzy kategorie zastosowań narzędzi AI:

Kategoria użycia	Przykłady	Wymagania
Asystencyjne (assistive AI)	Korekta gramatyczna, sprawdzanie pisowni, tłumaczenie fragmentów, formatowanie tekstu, zarządzanie bibliografią	Nie wymaga ujawnienia
Generatywne (generative AI)	Tworzenie fragmentów tekstu, generowanie obrazów, tabel, wykresów, analiza danych, kodowanie, streszczanie literatury	Obowiązkowe ujawnienie przez autora
Zabronione	Generowanie całości lub większej części tekstu bez istotnego wkładu intelektualnego autora; wykorzystanie AI do fabrykowania danych lub fałszowania wyników	Stanowi naruszenie etyki publikacyjnej

6.3. Obowiązki autorów w zakresie AI

1. W przypadku generatywnego zastosowania AI autorzy muszą ujawnić ten fakt w sekcji „Materiały i metody” lub w sekcji „Oświadczenie o zastosowaniu AI” (AI Disclosure Statement).
2. Ujawnienie powinno zawierać: nazwę i wersję zastosowanego narzędzia, zakres i cel jego wykorzystania, etap pracy badawczej lub redakcyjnej, na którym zostało użyte, oraz datę korzystania.
3. Autorzy są zobowiązani do krytycznej weryfikacji wszystkich treści wygenerowanych przez AI pod kątem poprawności merytorycznej, rzetelności danych, adekwatności cytowań i potencjalnych uprzedzeń (*bias*).
4. Wykorzystanie AI do generowania danych badawczych, wyników analiz lub wniosków wymaga szczegółowego opisu metodologii, w tym zastosowanych promptów, parametrów modelu i sposobu walidacji wyników.
5. Autorzy nie mogą powoływać się na narzędzia AI jako na źródła pierwotne w bibliografii. Wszystkie dane i twierdzenia muszą być poparte odwołaniem do weryfikowalnych źródeł naukowych.
6. Wykorzystanie AI do generowania ilustracji, grafik lub wizualizacji musi być ujawnione w podpisie pod odpowiednim elementem graficznym.

6.4. Ograniczenia i zakazy dotyczące AI

1. Niedopuszczalne jest zgłoszenie tekstu, który w całości lub w przeważającej części został wygenerowany przez AI bez istotnego, twórczego wkładu intelektualnego autora.
2. Zabrania się wykorzystywania AI do fabrykowania lub fałszowania danych badawczych, generowania fikcyjnych źródeł bibliograficznych lub manipulowania wynikami.
3. Nieujawnienie generatywnego zastosowania AI stanowi naruszenie etyki publikacyjnej i może skutkować odrzuceniem tekstu, wycofaniem opublikowanej pracy lub innymi sankcjami.

6.5. Zasady dotyczące AI w procesie recenzji

1. Recenzenci nie mogą wprowadzać treści recenzowanego manuskryptu do narzędzi AI (chatbotów, modeli językowych), ponieważ stanowi to naruszenie poufności procesu recenzyjnego.
2. Recenzenci nie mogą wykorzystywać AI do generowania treści recenzji. Recenzja musi być wyrazem samodzielnej oceny merytorycznej recenzenta.
3. Recenzent może korzystać z narzędzi AI wyłącznie w celach asystencyjnych (np. korekta gramatyczna własnego tekstu recenzji), pod warunkiem, że nie wprowadza do narzędzia żadnych treści z recenzowanego manuskryptu.
4. W przypadku podejrzenia, że recenzja została wygenerowana przez AI, redaktor zastrzega sobie prawo do jej odrzucenia i wykluczenia recenzenta z przyszłej współpracy.

6.6. Zasady dotyczące AI w pracy redakcyjnej

1. Redaktorzy nie mogą wykorzystywać narzędzi AI do generowania decyzji redakcyjnych, listów do autorów zawierających ocenę merytoryczną ani streszczeń nieopublikowanych prac.

2. Wydawnictwo może stosować narzędzia AI w celach wspomagających: wykrywanie plagiatu, weryfikacja formatowania, kontrola spójności bibliografii, wstępna selekcja formalna zgłoszeń.
 3. Wszelkie zastosowania AI w procesie redakcyjnym i wydawniczym podlegają nadzorowi człowieka; żadna decyzja merytoryczna nie może być podejmowana wyłącznie na podstawie wyniku algorytmu AI.
-

7. Przeciwdziałanie plagiatowi i autoplagiatowi

1. Każdy zgłoszony tekst jest weryfikowany w systemie antyplagiatowym przed skierowaniem do recenzji.
 2. Plagiatem jest przywłaszczenie cudzych słów, idei, danych lub wyników bez odpowiedniego oznaczenia cytatu i podania źródła. Za plagiat uznaje się również niedokładne parafrazowanie i kopiowanie struktury argumentacji.
 3. Autoplagiat (*redundant publication*) polega na ponownym opublikowaniu własnych wcześniejszych wyników bez odpowiedniego oznaczenia i odwołania do pierwotnej publikacji. Autorzy muszą ujawnić wszystkie własne wcześniejsze publikacje powiązane tematycznie ze zgłaszanym tekstem.
 4. W przypadku stwierdzenia plagiatu lub autoplagiatu Wydawnictwo postępuje zgodnie z algorytmami COPE, co może skutkować: odrzuceniem tekstu, wycofaniem opublikowanej pracy (retrakcja), powiadomieniem instytucji afiliującej autora oraz ograniczeniem możliwości przyszłych publikacji w Wydawnictwie.
-

8. Korekty, retrakcje i erraty

8.1. Errata i korekty

1. W przypadku wykrycia błędów w opublikowanej pracy, które nie wpływają na główne wnioski, Wydawnictwo publikuje erratę (*corrigendum*) z dokładnym wskazaniem poprawionych elementów.
2. Erraty są trwale powiązane z oryginalną publikacją i indeksowane w bazach danych.

8.2. Retrakcja (wycofanie publikacji)

Zgodnie z wytycznymi COPE Wydawnictwo wycofuje publikację, jeżeli:

- istnieją jednoznaczne dowody na nierzetelność wyników (fabrykowanie, fałszowanie danych) lub poważne błędy metodologiczne podważające wiarygodność wniosków;
 - wyniki zostały wcześniej opublikowane gdzie indziej bez odpowiedniego ujawnienia, zgody lub uzasadnienia (*redundant publication*);
 - praca stanowi plagiat;
 - badania zostały przeprowadzone z naruszeniem zasad etyki badawczej;
 - ujawniono nieujawniony wcześniej istotny konflikt interesów, który podważa wiarygodność wyników.
-

1. Retrakcja nie stanowi kary dla autora – jej celem jest korekta opublikowanego dorobku naukowego i ochrona czytelników.
2. Nota retrakcyjna jest publikowana z podaniem przyczyn wycofania, trwale powiązana z oryginalnym tekstem i wolnodostępna.
3. Wycofany tekst pozostaje dostępny w wersji elektronicznej z wyraźnym oznaczeniem „RETRACTED”.

8.3. Wyrażenie obaw (*expression of concern*)

1. W sytuacjach, gdy dowody naruszenia etyki są niejednoznaczne lub trwa dochodzenie, Wydawnictwo może opublikować wyrażenie obaw (*expression of concern*) zgodnie z wytycznymi COPE.
2. Wyrażenie obaw jest powiązane z oryginalną publikacją i informuje czytelników o toczącym się postępowaniu.

9. Polityka otwartego dostępu i danych badawczych

1. Wydawnictwo zachęca autorów do udostępniania danych badawczych leżących u podstaw publikacji w repozytoriach danych, zgodnie z zasadami FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable).
2. Wydawnictwo wspiera model otwartego dostępu (Open Access) i oferuje autorom możliwość publikacji na licencjach Creative Commons (CC BY, CC BY-NC, CC BY-NC-ND).
3. Autorzy zachowują prawa autorskie do swoich prac, chyba że umowa wydawnicza stanowi inaczej.
4. Wydawnictwo zapewnia długoterminowe przechowywanie i dostępność publikacji cyfrowych.

10. Postępowanie w przypadku naruszeń etyki

1. Każde zgłoszenie podejrzenia naruszenia etyki publikacyjnej jest traktowane poważnie i rozpatrywane niezależnie od tego, kiedy naruszenie mogło nastąpić.
2. Wydawnictwo postępuje zgodnie z algorytmami i diagramami decyzyjnymi COPE, dostosowanymi do rodzaju naruszenia.
3. Postępowanie wyjaśniające prowadzone jest z zachowaniem poufności i poszanowaniem prawa stron do przedstawienia swojego stanowiska.
4. W zależności od charakteru i wagi naruszenia Wydawnictwo może zastosować następujące środki:
 - a) skierowanie pisemnego upomnienia do autora z wyjaśnieniem naruszenia;
 - b) odrzucenie zgłoszonego tekstu;
 - c) wycofanie opublikowanej pracy (retrakcja) wraz z publikacją noty retrakcyjnej;
 - d) powiadomienie instytucji afiliującej autora lub właściwej komisji etycznej;
 - e) czasowe lub trwałe ograniczenie możliwości publikowania w Wydawnictwie;

- f) powiadomienie innych wydawnictw i redakcji, jeżeli naruszenie może dotyczyć także ich publikacji.
-

11. Postanowienia końcowe

- Niniejsze zasady obowiązują wszystkich uczestników procesu wydawniczego od dnia ich zamieszczenia na stronie internetowej Wydawnictwa.
- Zasady podlegają przeglądowi i aktualizacji nie rzadziej niż raz na dwa lata, z uwzględnieniem rozwoju technologii (w tym AI), zmian regulacyjnych i nowych wytycznych COPE.
- Treść zasad jest publikowana w języku polskim i angielskim na stronie internetowej Wydawnictwa.
- Zgłoszenie tekstu do Wydawnictwa jest równoznaczne z akceptacją niniejszych zasad przez autora.
- W sprawach nieregulowanych niniejszym dokumentem stosuje się wytyczne COPE, rekomendacje ICMJE oraz obowiązujące przepisy prawa polskiego i międzynarodowego.